

5. 14. Henderson M.G. Toni Morrison's *Beloved*: Re-Membering the Body as Historical Text. / Henderson, Mae G. Comparative American Identities: Race, Sex, and Nationality in the Modern Text. Ed. and Intro. Hortense J. Spillers. – New York: Routledge, 1991. – P. 62-86.
6. 15. Mobley M.S. Folk Roots and Mythic Wings in Sarah Orne Jewett and Toni Morrison: The Cultural Function of Narrative. / Mobley, Marilyn Sanders. – Baton Rouge: Louisiana State UP, 1991. – 193 p.
7. 16. Morrison T. *Beloved*. / Morrison, Toni. – New York: New American Library, 1987. – 275 p.
8. 17. Morrison T. Rootedness: The Ancestor as Foundation. Black Women Writers (1950-1980): A Critical Evaluation. Ed. Marie Evans. – Garden City, N.Y., 1983. – P. 339-45.
9. 18. Schapiro B. "The Bonds of Love and the Boundaries of Self in Toni Morrison's *Beloved*." / Schapiro, Barbara. Cont. Lit. 32 (1991). – P. 194-210.
10. 19. Todorov T. The Ghosts of Henry James. / Todorov, Tzvetan. The Poetics of Prose. – Cornell Univ. Press, 1978. – P. 179-89.

Summary. The article analyzes the narrative features of ghost motif in the novel *Beloved* by Nobel Prize laureate African-American woman writer Toni Morrison.

Keywords: Toni Morrison, *Beloved*, ghost motif.

УДК 811.15:81'373.7

І.М. Мирошніченко

ОБРАЗ ЛЕДАРЯ ТА ТРУДОЛЮБА У ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ ІЗ СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

У статті проаналізовано польські та українські фразеологізми із соматичним компонентом на позначення ледаря та трудолюбця. Розкрито їхню внутрішню форму. З'ясовано, які соматизми залучено в польській та українській фразеології для характеристики людини щодо її бажання працювати.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічна одиниця, соматичний компонент, партонім, мотивація.

Ледар та трудолюбець – дві протилежні характеристики людини щодо її бажання працювати: ледар “людина, яка не любить працювати; працелюбець – людина, яка любить працю, вміє добре працювати” [8].

У польській та українській мовах на позначення людини, яка не любить працювати та ухиляється від роботи функціонує ціла низка лексем: пол. leń, bumelant *книжн.*, leniuch *розм.*, leniuszek *розм.*, leniwiac *розм.*, leser *розм.* *зневажл.*, markierant *заст.*, migacz *розм.*, miglanc *розм.*, nierób *розм.* *презир.*, nyugus *розм.*, obibok *розм.* *зневажл.*, pięcuch *розм.*, próżniak *книжн.*, wałkoń *розм.*, wygodnicki *книжн.* *ірон.*, wygodnicka *книжн.* *ірон.*, darmożjad *розм.* *презир.*, rasożyt *книжн.* *перен.*, truteń *розм.* *перен.*, bananowiec *розм.*, pasibrzuch *розм.* *презир.*[23]; укр. ледар, ледачий, лінивий, лінивець *розм.*, лінюх *розм.*, ледащо *зневажл.*, ледарюга *підсил.* *зневажл.*, ледацюга *підсил.* *зневажл.*, ледащиця *зневажл.* *рід.*, гаволов *зневажл.*, лежень *розм.*, лежебок *розм.*, лежебока *розм.*, валяка *розм.*, пічкур *розм.*, бабак *розм.* *рід.*, нероба *розм.*, неруб *розм.* *рід.*, бездільник *заст.*, пустопляс *зневажл.*, лобур *зневажл.*, лайл., лобуряка *підсил.* *зневажл.*, лайл., лоботряс *зневажл.*, лайл., лоб *зневажл.*, лайл., білоручка *розм.*, пан *ірон.*, панич *ірон.*; пані *ірон.*, паня *заст.*, панна *ірон.*, панянка *ірон.*, дармоїд *розм.*, паразит *розм.*, захребетник *розм.*, трутень *розм.*, трут *розм.*, галапас *діал.* [8]. Натомість кількість лексем на позначення людини, яка любить працю, завзята у роботі значно менша: пол. dłubek *розм.* *жарт.*, dłubacz *розм.* *зневажл.*, rgasuś *розм.* *жарт.* або *ірон.*, młówka *розм.* *перен.* [23]; укр. працелюбець, трудолюбець *рід.*, трудівник, працівник, робітник, подвижник *розм.*, трудар *уроч.*, трудяга *розм.*, роботяга *розм.* [8]. Мета цієї розвідки – дослідити, чи зберігається таке співвідношення у польській та українській фразеології (на прикладі фразеологізмів із соматичним компонентом).

Досліджуючи концептуалізацію соматичного коду культури в українських фразеологізмах, О. О. Селіванова зазначає, що “принцип антропометричності фразеологічного фонду мови й антропоморфізм аналогізації предметного світу у свідомості людини зумовлюють особливу значущість у номінаційних процесах знаків частин людського тіла – соматизмів” [5, 83]. Важливість соматичного коду культури як найбільш давнього з наявних, що співвідноситься з архетипними уявленнями людини, В. В. Красних пояснює способом засвоєння світу людиною – герменевтичним колом від самого себе до самого себе й екстраполяцією цього кола на довкілля [3, 233].

Широкий семантичний спектр мають польські та українські фразеологізми із соматизмом *рука* та її партоніми (*палець*, *лікоть*, *долоня*, *плече*). Так, соматизм *рука* (*руки*) використовується у складі фразеологічної одиниці (ФО) як метонімічне позначення людини: укр. *золоті руки* “хто-небудь вміє

зробити, змайструвати все, за що не візьметься; хтось кмітливий, спритний у роботі” [7, 623], пол. *złota rączka* “про того, хто вміє все зробити, направити, який має вроджені технічні здібності” [23].

Соматизм *рука* та його партонім *плече* у польській та українській фразеологічних картинах світу асоціюється з важкою виснажливою фізичною роботою: пол. *urabiać [sobie] ręce po lokcie* “дуже важко працювати” [16, 648], *nie szczędzić rąk* “дуже наполегливо працювати” [18, II, 29], *zdzierać sobie ręce* “дуже важко працювати” [14, 99]; укр. *не покладати рук* “дуже важко, завзято працювати” [7, 535], *обривати руки* “дуже стомлюватися від важкої фізичної роботи” [7, 456], *рук не чути* “дуже втомитися, перенапружитися від надмірної роботи (переважно руками)” [7, 773], *нести тягар на плечах* “виконувати важку, об’ємну роботу, здійснювати якусь дуже складну справу” [10, II, 548].

Соматизм *рука* та його партонім *долоня* паралельно з працьовитістю у фразеології польської та української мов ототожнюється з неробством: пол. *charakteru nie mieć w rękę* “бути дармоїдом” [19, III, 456], *nie mieć o co ręk zaczepić* “бути без роботи” [17, XXXVI, 92], *dłonie (ręce) czyjeś nie połańbiły (pokalały) się pracą* “не працювати, лінуватися” [1, II, 244]; укр. *ні за що (ні за віщо) руки (рук) зачепити* “нема ніякої бази, основи для дальшої роботи, діяльності” [7, 255].

Більшість людей володіє краще правою рукою, ніж лівою. Лівші становлять лише 15 % усіх людей, що зумовило, на нашу думку, сприйняття ліворукості як відхилення від норми. Незважаючи на те, що багато світових геніїв були шульгами (Альберт Ейнштейн, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонаротті, Йоган Себастьян Бах та ін.), у польській фразеології ліворукість співвідноситься з неякісним виконанням роботи: *zrobić coś lewą ręką* “недбало, поверхово виконувати роботу” [1, II, 318]. Н. О. Скоробагатько пов’язує негативне сприйняття ліворукості з “архетипною антиномією векторів *лівий – правий*. Фразеолексема *лівий* співвідноситься з дияволом, оскільки вважалося, що з правої руки людини стоїть добрий ангел, а з лівої – злий” [6, 251].

Одночасне володіння як лівою, так і правою рукою асоціюється у польській та українській фразеології з майстерністю, хорошою фаховою підготовкою: пол. *dobry na obie ręce* “хороший фахівець” [15, III: 29]; укр. *на обидві руки кувати* “вміти все робити” [9, 272], *майстер на всі руки від скуки* “людина, яка все вміє робити, тямуща у всякому ділі” [9, 196].

Використання людиною у своїх інтересах праці інших людей у фразеології польської та української мов відображається через використання *чужих рук*: пол. *cudzymi rękami gady (źmije) chwytac* “користуватися досягненнями чужої праці” [19, IV, 537], *wyjtmować (wyciągać) kasztany z ognia cudzymi (czyimiś) rękami* “користуватися досягненнями чужої праці” [16, 294]; укр. *чужими руками* “працею, зусиллями, енергією інших” [7, 622], *чужими руками жар загрібати (вигортати)* “використовувати працю, зусилля інших у своїх інтересах, часто там, де небезпечно” [7, 242].

Відсутність *рук* у польській та українській фразеологічних картинах світу співвідноситься з неякісним виконанням роботи: пол. *robić coś jak bez rąk* “погано виконувати роботу” [24, 202], укр. *робить як без рук* “недбало працює” [2, 28].

Партонім *руки палець* співвідноситься в польській та українській фразеології з неробством та відсутністю будь-якої діяльності: пол. *kiwać (machac) palcem w bucie* “марно витратити час, байдикувати” [16, 506], *nie kiwnąc palcem [w bucie]* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [16, 506], *ani palca nie skrzywić* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [14, 100], *palcem nie kiwnąc (nie ruszyć)* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [12, 335], *palcem niczego nie tknąć* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [12, 335], *palcem o palec nie stuknąć* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [12, 335], *nie chcieć palca przyłożyć do czego* “абсолютно нічого не робити, байдикувати” [18, II, 1245]; укр. *палець об палець не ударити* “зовсім нічого не зробити, *перев.* для досягнення чого-небудь” [10, II, 910-911], *і пальцем не торкнутися (не приторкнутися) до чого* “абсолютно нічого не робити для здійснення чого-небудь” [10, II, 891], *[і (навіть)] пальцем не кивнути (не ворухнути, не рушити, поворухнути і т. ін.)* “зовсім нічого не зробити для здійснення чого-небудь” [10, I, 368].

У польській ФО *robić coś po łebkach* “поверхово, недбало виконувати роботу” [15, II, 342] в основі мотивації лежать не функціональні властивості голови (пол. *łeb* – у розмовній, просторічній мові є позначенням людської голови), а її просторове положення, щодо всього тіла: сама верхня частина тіла людини.

Твердість *лоба* (укр. *лоб* – у розмовній, просторічній мові є позначенням людської голови) у фразеосистемі української мови асоціюється з лінощами: *лобом горіхи розбивати* “марно витратити зусилля, час, займаючись справою, не вартої уваги” [7, 603].

Сценарій “покарання за неякісне виконання роботи” лежить, на нашу думку, в основі польської розмовної ФО *robić na złamanie karku* “швидко, але недбало виконувати роботу” [16, 292] та кашубської діалектної ФО *dać co trzeciemu w łeb* “погано, неухважно виконувати роботу” [19, V, 331], вживання останньої територіально обмежене Північною Польщею.

Соматизми *шия* та *спина* в польській та українській фразеології мають амбівалентні конотації: з одного боку, вони асоціюються з важкою працею (пол. *poddać kark pod jarzmo* “погодитися на важку роботу” [18, I, 699], *brać sobie garb na plecę* “взятися за важку, неприємну роботу” [23]; укр. *накидати (накладати, надівати) ярмо (петлю) [на [свою] шию (на карк)]* “братися за важку роботу, за виконання обтяжливих обов’язків” [7, 420]), а з іншого – з ухиляннєм від роботи, використанням у своїх цілях чужих досягнень (пол. *siedzieć komuś na karku* “бути на чиємусь утриманні” [12, 473], *jechać na czyichś karkach (czyimś karku)*

“користуватися досягненнями чужої праці” [16, 292], *robić karierę na czyichś plecach* “робити кар’єру зусиллями іншої особи” [12, 362]; укр. *sudimti na шиї (на плечах) у кого* “бути під чиєюсь опікою, на чиєму-небудь утриманні, матеріально обтяжуючи когось” [10, II, 801], *виїжджати на чужій спині* “користуватися наслідками чиєїсь праці”, *виїхати на плечах* “використовувати наслідки чиєїсь праці” [10, I: 89]).

Соматизм *нога* в польській фразеологічній картині світу протиставляється *руці* й, відповідно, аналогізується з неробством: *pogamti pracować* “не працювати, байдикувати” [15, II, 627]. Натомість в українській фразеології соматизм *нога* співвідноситься з працьовитістю: *вертитися (крутитися) на ногах* “невтомно працювати” [7, 57].

Жести чи пози, при яких задіяні частини людського тіла, мотивують значення ФО: пол. *złożyć ręce* “припинити працювати, відмовитись від діяльності” [20, VII, 982], *złożyć (włożyć) ręce za pas* “не працювати, ледарювати” [13, 278], *czekać (siedzieć, stać, przeglądać się, przypatrywać się) z założonymi rękami (rękoма, ramionami)* “нічого не робити, бути пасивним спостерігачем” [13, 279; 16, 630], *opuścić ręce (ramiona)* “припинити працювати, відмовитись від діяльності” [12, 327; 16, 629], *wyciągać nogi pod czyjś stół* “бути на чиємусь утриманні” [13, 172], *bok podierać* “нічого не робити, байдикувати” [19, II, 356], *leżeć do góry brzuchem (pepkiem)* “відпочивати, не працювати; ледарювати” [12, 212], *leżeć na brzuchu* “ледарювати” [19, III, 4], *leżeć na dupie* “відпочивати, не працювати; ледарювати” [21], *siedzieć na dupie (rzyci (częporze))* “ледарювати, нічого не робити” [14, 79], укр. *руки в брюки* “нічого не робити” [10, II, 769], *склавиши (згорнувши, заложивши, спустивши) руки* “нічого не роблячи, не працюючи; без діла” [10, II, 817], *згортати (складати) руки* “переставати щось робити, ставати пасивним” [7, 261], *опустити руки* “стати бездіяльним, байдуючи до всього” [7, 468], *облежувати боки* “нічого не робити, ледарювати” [7, 450], *задерти ноги* “ледарювати, нічого не робити” [7, 243].

Досліджуючи концептуалізацію соматичного коду культури в українських фразеологізмах, О. О. Селіванова звертає увагу на вживання в складі ФО соматизмів *хребет, спина, шия, жили, нуп*. «Невтомна, тяжка праця, – пише дослідниця, – пов’язується з компонентами *хребет, спина, шия, жили, нуп*, що вживаються на тлі гіперболізації змісту зворотів: *гнути спину (карк, хребет)* – “важко працювати”; *рвати жили* – “дуже важко, над силу працювати”; *вимотувати (висотувати, тягти) жили; точити кров із жил* – “виснажувати, знесилювати кого-небудь непосильною, надмірною роботою або експлуатацією”; *рвати нуп; нуп тріщить* “дуже важко, над силу працювати» [5, 114]. У польській фразеологічній картині світу важка, виснажлива робота співвідноситься не лише з конкретними соматизмами (*судини, кишки*), а пов’язується із загальною назвою *нутроці*: *wypriwać z siebie (sobie) bebecy (flaki, żyły, kichy)* “виконувати роботу з повною віддачею” [16, 63, 221, 969; 12, 648], *wypriwać (wyrwać) z kogoś flaki (bebecy, kichy, żyły)* “примушувати когось дуже важко працювати” [12, 648; 16, 969].

Піт у польській та українській фразеології асоціюється з дуже виснажливою, понад силу фізичною працею, що мотивується природною здатністю тіла людини при фізичних навантаженнях виділяти піт особливими надшкірними залозами: пол. *krwawy pot* “важка праця” [18, I, 361], *praca w pocie czoła* “важка, виснажлива, фізична праця” [18, I, 743], *pot się z kogoś leje* “хтось надзвичайно важко, фізично працює” [16, 570], *pocić się nad czymś* “виснажливо, наполегливо та довго виконувати певну роботу” [16, 540], *nie szczedzić potu* “виснажливо та наполегливо працювати” [16, 570], *pracować (zarabiać) w pocie czoła* “важко, виснажливо працювати” [12, 384], *pracować (trudzić się) w krwawym pocie* “важко, виснажливо працювати” [11, II, 821]; укр. *працювати, (трудитися) [аж] нім очі заливає* “дуже сильно, важко працювати” [10, II, 642], *кривавий нім* “дуже тяжка, виснажлива праця” [10, II, 642], *вганяти в нім кого* “примушувати когось-небудь багато і напружено працювати” [10, I, 71], *у поті чола* “докладаючи всіх зусиль, напружено, самовіддано” [10, II, 682], *заливатися потом* “дуже натужуватися, важко працювати, докладаючи до чогось багато зусиль” [7, 246], *зрошувати [своїм] потом землю* “важко працювати, витратити чимало зусиль, праці, обробляючи землю” [10, I, 346], *працювати (трудитися) до кривавого поту* “дуже виснажливо, понад силу працювати” [7, 551], *лити (проливати) кривавий (солоний) нім* “виконувати важку, складну роботу, докладаючи великих зусиль” [7, 336].

Особливий інтерес становлять ФО з соматичним компонентом *нім* у поєднанні з числом *сім*: пол. *wysisnąć (wyciskać) z kogoś ostatnie (siódme) poty* “примусити (примушувати) когось важко, виснажливо працювати” [12, 639], *pracować do siódmego potu* “важко, виснажливо працювати” [18, II, 821]; укр. *виганяти сім потів (сьомий нім) з кого* 1) “змушувати когось-небудь напружено, з останніх сил працювати; виснажувати непосильною роботою”, 2) “хто-небудь дуже виснажується, втомлюється від напруженої або дуже важкої роботи, діяльності” [10, I, 84], *обливатися (вмиватися, обмиватися) [сьомим] потом* “дуже важко працювати” [10, II, 569], *працювати (трудитися) до сьомого поту* “дуже виснажливо, понад силу; тяжко працювати” [7, 551], *лити (проливати) сьомий нім* “виконувати важку, складну роботу, докладаючи великих зусиль” [7, 336]. Глибоке монографічне дослідження числівників у слов’янських мовах провела Т. Б. Лукінова [4]. В розділі “Категорія кількості як елемент духовної культури давніх слов’ян” дослідниця торкається питання магічної сили числа *сім* як суми двох основних констант – чисел *три* і *чотири*. Число *сім*, переконана Т. Б. Лукінова, в замовляннях “має сакральне, віще значення: вживається саме через нього, а не з необхідності вказати на реальну кількість предметів” [4, 65]. Це ж саме стосується числа *сімдесят* і *сімдесят сім*, що безпосередньо пов’язані з сімкою. “В обох випадках, – пише дослідниця, – числа не позначають реальної кількості: це не що інше, як своєрідний спосіб вказати на множинність, численність і одночасно назвати магічне число” [4, 66]. Ми вважаємо, що у складі польських фразеологізмів число *сім* не

втратило свою містичну силу й виконує роль інтенсифікатора дії.

В основі польських просторічних ФО *mieć gnaty (kość) w brzuchu* “ухилитися від роботи, бути лінивим” [19, III, 4], *mieć olów w dupie* “ухилитися від роботи, бути лінивим” [16, 492], на нашу думку, лежить явище гіперболізації, нереальної ситуації, звідси, очевидно, і груба конотація фразеологізмів.

Якість виконання роботи прямо залежить від правильного вибору місця її виконання. Порушення будь-яких норм праці призводить до недбалства, що фіксує польська ФО *robić coś na kolanie* “недбало, поверхово, поспіхом виконувати роботу” [22, 339].

ФО *orać nosem* у польській мові вживається у двох значеннях: 1) “перевернутися, впасти на обличчя” [20, V, 358], 2) “важко працювати” [16, 457]. Мотивація першого значення є цілком прозорою і не потребує коментарів. Друге значення цієї фраземи є порівняно нове, його фіксацію ми знаходимо лише у “Великому фразеологічному словнику польської мови” П. Мюлднера-Нецковського. Ми припускаємо, що друге значення цієї ФО розвинулось під впливом фраземи *nosem (nosami) się podpiierać* “важко, виснажливо працювати” [20, V, 358] і переносного значення дієслова *orać* “важко працювати, гарувати”.

З'ясовано, що в польській фразеології для характеристики людини щодо її бажання працювати залучено соматизми *ręka, łokcie, dłonie, palec, leń, nos, kark, plecy, kolano, nogi, ramiona, brzuch, rękę, dupa, bok, gnaty, kość, bebechy, żyły, kichy, flaki, pot, czolo*. У складі українських ФО використовуються соматизми *руки, плечі, палець, лоб, шия, карк, спина, ноги, боки, хребет, жили, кров, пуп, нім, очі*. При творенні фразеологізмів з соматичним компонентом використовується механізм синекдохи, коли назва частини тіла людини у складі ФО використовується для її позначення як суб'єкта дії. Соматизми у складі фразеологізмів характеризуються додатковим культурним смислом, певною символікою. Їхня мотивація пов'язана з функціональними властивостями частин тіла людини, жестами і позами, при яких задіяні соматизми. Іноді ФО з соматичним компонентом мотивуються певними сценалями, ситуаціям. Негативно забарвлені фразеологізми, які характеризують людину, переважають над позитивно конотованими ФО, що пов'язано з тенденцією мови фіксувати відхилення від норми в негативний бік.

Список використаних джерел

1. Гюлюмянц К. Польско-русский фразеологический словарь: в 2 т. / К. Гюлюмянц. – Минск: Экономпресс, 2004.
Т. I: А – М. – 685 с.
Т. II: N – Z. – 718 с.
2. Добролюба Г. М. Красне слово – як золотий ключ: Постійні народні порівняння в говірках Середнього Полясся та суміжних територій: [навч. посібник для студ. вищих навч. закл.] / Г. М. Добролюба. – Житомир: Волинь, 2003. – 160с.
3. Красных В. В. Этнопсихолінгвистика и лингвокультурология: Курс лекций / В. В. Красных. – М.: Гнозис, 2002. – 284 с.
4. Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис) / Т. Б. Лукінова. – К.: Наукова думка, 2000. – 370 с.
5. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психологнітивний та етнокультурний аспекти) / О. О. Селіванова. – К.: Брама, 2004. – 276 с.
6. Скоробагатько Н. О. “Рука” в соматичному кодї культури (на матеріалі фразеології східнословобожанських і східностепових говірок) / Н. О. Скоробагатько // Вісник Запорізького національного ун-ту. – Запоріжжя, 2006. – № 2. – С. 249–252.
7. Словник фразеологізмів української мови / [В. М. Білоноженко та ін.]. – К.: Наукова думка, 2003. – 1104 с.
8. Словники України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
9. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – [5-е вид.]. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 348 с.
10. Фразеологічний словник української мови: в 2-х кн. / [В. М. Білоноженко та ін.]. – К.: Наукова думка, 1993.
Кн. I. – 528 с.
Кн. II. – С. 529–980.
11. Karolak S. Słownik frazeologiczny rosyjsko-polski: w 2 t. / S. Karolak. – Warszawa: Energeia, 1998. – Т. II: П – Я. – 1610 s.
12. Kłosińska A. Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami / A. Kłosińska, E. Sobol, A. Stankiewicz. – Warszawa: PWN, 2005. – 840 s.
13. Krasnowolski A. Słowniczek frazeologiczny. Poradnik dla piszących. / A. Krasnowolski. – [2-e wyd.]. – Warszawa: Książki dla wszystkich, 1907. – 458s.
14. Krawczyk-Tyrpa A. Frazeologia somatyczna w gwarach polskich. / A. Krawczyk-Tyrpa. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskih. – 1987. – 273 s.
15. Krzyżanowski J. Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich: w 4 t. / J. Krzyżanowski, S. Świrko. – Warszawa: PIW.
Т. II. – 1970. – 1165 s.
Т. III. – 1972. – 996 s.

16. Müldner-Nieckowski P. Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego: wyrażenia, zwroty, frazy / P. Müldner-Nieckowski. – Warszawa: Świat Książki, 2004. – 1088 s.
17. Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny / [H. Zgólkowa i in.]. – Poznań: Kurpisz, – T. XXXVI. – 2002. – 470 s.
18. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego: w 2 t. / S.Skorupka. – Warszawa: Wiedza powszechna, 1974.
T. I: A – P. – 788 s.
T. II: R – Ź. – 905 s.
19. Słownik gwary polskiej / [pod red. M. Karasia, J. Reichana, S. Urbańczyka]. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: PAN.
T. II. – 1983–1986. – 382 s.
T. III. – 1989–1991. – 655 s.
T. IV. – 1992–1993. – 649 s.
T. VI. – 2001–2004. – 511 s.
20. Słownik języka polskiego: w 11 t. / pod red. W. Doroszewskiego. – Warszawa: PAN.
T. VII: Pri – R. – 1965. – 1499 s.
T. V: Nie – Ó. – 1963. – 1265 s.
21. Widawski M. Słownik polskiego slangu [Електронний ресурс] / M. Widawski. – Режим доступу: <http://halina.univ.gda.pl/slang/hasla/slow.html>.
22. Sobol E. Słownik języka polskiego PWN / E. Sobol. – Warszawa: PWN, 2005. – 1304 s.
23. Uniwersalny słownik języka polskiego [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usjp.pwn.pl/>
24. Wysoczański W. Językowy obraz świata w porównaniach zleksykalizowanych (na materiale wybranych języków) / W. Wysoczański. – Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, 2006. – 402 s.

In article Polish and Ukrainian phraseological units with somatic component denoting lazy and hard-working person are analyzed. Their inner form is revealed. Somatic components for characteristic of person as to it's desire to work are determined.

Key words: *phraseology, phraseological unit, somatic component, meronym, motivation.*

УДК 82.0

С.С. Мітягіна

ВПЛИВ РОМАНУ Е. ВОЙНИЧ “ОВІД” НА ТВОРЧИСТЬ МОЛОДИХ ПИСЬМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті здійснюється спроба дослідити вплив літературних праць Е. Войнич, зокрема її роману “Овід”, на творчість письменників першої половини ХХ ст. Автор доводить, що цей вплив носив як ідейний, так і художньо-сюжетний характер.

Ключові слова: *Овід, письменницька манера, Рівера, Мересьєв, Павка Корчагін, образ ідеального революціонера.*

У час, коли українське суспільство знаходиться в активному пошуку шляхів входження до європейської спільноти, особливої актуальності набувають дослідження культурних та суспільно-політичних зв'язків між нашою державою та європейськими країнами. З даної точки зору вагоме значення має вивчення біографії та творчості видатної британської письменниці, перекладача, композитора Е. Войнич, творча і суспільна діяльність якої тісно пов'язана з Україною.

Роман Е. Войнич “Овід” визнано одним із бестселерів ХХ ст., проте літературних джерел, присвячених видатній письменниці, на диво мало, причому більшість матеріалів українських та російських авторів представляють дані, почерпнуті з робіт провідного дослідника життя і творчості Е. Войнич Є. Таратута. В радянський період певні аспекти літературної спадщини Е. Войнич досліджували Т. Шумакова, В. Полек, Н. Трапезнікова, Н. Курдюмов, Л. Потьомкіна та ін. Нажаль, більшість праць даних авторів страждали певними ідеологічними штампами, притаманними суспільній науці того часу. Останніми роками інтерес до творчості Е. Войнич почали виявляти переважно російські вчені, серед яких Н. Боровська, Н. Ігнат'єва, Т. Дудіна, О. Міронов та ін.

Новизна запропонованого дослідження полягає у спробі дослідити вплив Е. Войнич, зокрема її роману “Овід”, на творчість інших письменників першої половини ХХ ст. Мета статті – виявити,